Адыгэ макъ

№ 58 (19572)

2010-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ
ГЪЭТХАПЭМ И 31-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Гъэсэныгъэм ылъэныкъо гъэхъэгъэшхохэр зэрэщашIыгъэхэм, кIэлэегъаджэхэм якъэгъэхьазырын яIахьышхо зэрэхашIыхьэрэм ыкIи колледжыр къызызэIуахыгъэр **илъэс 85-рэ** зэрэхъугъэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— **Вербицкая Любовь Михаил ыпхъум,** ГОУ СПО-у «Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Хъ. Андырхъуаем ыцIэкIэ щытым» икIэлэегъаджэ;

— **Гъунчъэкъо Муслъимэт Адэлджэрые ыпхъум,** ГОУ СПО-у «Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Хъ. Андырхъуаем ыцIэкIэ щытым» адыгабзэмкIэ икIэлэегъаджэ.

* * *

IэпэIэсэныгъэшхо зэрэхэлъым, илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу псэолъэшIын отраслэм Iоф зэрэщишIэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Абрэдж Аслъан Лелэ ыкъом,** Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Стройзаказчикым» ипащэ.

* * *

Егъэджэн Iофыр шIуагъэ къытэу зэрагъэцакIэрэм, общественнэ IофшIэным чанэу зэрэхэлажьэхэрэм, къыткIэхъухьэхэрэм япIунрэ ягъэджэнрэ яIахьышхо зэрахашIыхьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— **Апсалямэ Гощнагъо Рэмэзанэ ыпхъум,** къуаджэу Джэджэхьаблэ дэт МОУ-у «Н.Т. Джармэкъом ыцIэкIэ щыт гурыт еджапIэу N 7-р» зыфиIорэм математикэмкIэ ыкIи информатикэмкIэ икIэлэегъаджэ;

— **Терещенко Галинэ Александр ыпхъум,** селоу Красногвардейскэм дэт МОУ-у «Гурыт еджапIэу N 11-р» зыфиIорэм идиректор егъэджэн-пIуныгъэ IофымкIэ игуадзэ.

* * *

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм, законностыр, цIыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэхэмрэ мыукъогъэнхэм иIахьышхо зэрэхишIыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Шъоумыз Разыет Дзэгъащтэ ыпхъум,** Тэхъутэмыкъое районымкIэ очылхэм ямыкоммерческэ организациеу «Защита» зыфиIорэм итхьаматэ.

ДЗЭМ къулыкъу щыпхьыным уфэхьазыра о?

Дзэм зэращэхэрэмкIэ Iофтхьабзэхэр блэкIыгъэ илъэсым Адыгеим щызэхэщагъэ зэрэхъугъэм изэфэхьысыжьхэм ыкIи 2010-рэ илъэсым пшъэрылъэу зыфагъэуцужьыхэрэм защытегущыIэгъэхэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкIуагъ. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу Натхъо Разыет, АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Беданыкъо Рэмэзан, муниципальнэ образованиехэм япащэхэр, республикэм идзэ комиссариат иотделениехэм ялIыкIохэр, нэмыкIхэри.

АР-м идзэ комиссар ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэрэ Александр Егоровым пэублэм къызэрэщыхигъэщыгъэмкIэ, тиреспубликэ щыпсэурэ кIэлэ ныбжьыкIэ мини 6-м ехъоу дзэм къулыкъу щызыхьынэу къызытефэхэрэм яIофхэм 2009-рэ илъэсым комиссиехэр ахэплъагъэх. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 1900-рэ дзэм къулыкъу щахьынэу агъэкIуагъ, 2008-рэ илъэсым а пчъагъэр нэбгырэ 1450-м кIахьэщтыгъ. Апшъэрэ гъэсэныгъэ зиIэ ныбжьыкIэхэм япчъагъэ проценти 9-кIэ нахьыбэ хъугъэ. ГумэкIыгъоу къэуцухэрэм ащыщ дзэм къулыкъу щызыхьын фаехэм япсауныгъэ изытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр. Джащ фэдэу къулыкъум агъэкIуагъэхэу, ау япсауныгъэ зэрэдэим къыхэкIыкIэ къызэкIагъэкIожьыгъэхэм япчъагъи макIэп. Мыщ дэжьым къэIогъэн фае дзэ комиссариатым иотделениехэу муниципальнэ образованиехэм ащыIэхэм яспециалистхэм, врачхэм мы лъэныкъомкIэ яIофшIэн зэрэзэхащэрэм, ахэм зэфэхьысыжьэу ашIыхэрэм уамыгъэразэу къызэрэхэкIырэр.

1992-рэ илъэсым къэхъугъэ нэбгырэ 2544-рэ дзэ учетым 2009-рэ илъэсым хагъэуцуагъ. Ахэм джырэ лъэхъан Iоф адашIэ.

Дзэм къулыкъу щызыхьыщт кIэлакIэхэм яфэIо-фашIэхэр тэрэзэу, шапхъэхэм адиштэу зэшIохыгъэнхэр, мы лъэныкъомкIэ гъэсэныгъэм, псауныгъэр къэухъумэгъэным, правэухъумэкIо органхэм, нэмыкI структурэхэм яззэдэлэжьэнрэ ззэпхыныгъэрэ гъэпытэгъэныр пшъэрылъ шъхьаIэхэм ащыщэу зэхэсыгъом хэлэжьагъэхэм къагъэнэфагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр IэшъынэАслъан къытырихыгъ.

ГухэкI тщыхъугъ

Москва къыщыхъугъэ тхьамыкIагъоу нэбгырипшI пчъагъэ зыхэкIодагъэр, нэбгырэ 70-м ехъумэ шъобж зэфэшъхьафхэр зыхахыгъэр лъэшэу гухэкI тщыхъугъ. Къэралыгъом иIофышIэхэм, ар зипшъэрылъхэм тащэгугъы мыхъо-мышIэу Москва щызэрахьагъэм изэхэщакIохэр, цIыф хиехэм апсэ зыгъэгъугъэхэр къагъотынхэшъ, яфэшъошэ пшъэдэкIыжь арагъэхьынэу. Тэ быслъымэн диным, КъурIаным тызыфагъасэрэм атетэу Алахьым тафелъэIу уIагъэ зытещагъэхэр хъужьынхэшъ, дунэе мамырым гъэшIэ кIыхьэ къыщаритынэу. Зидунай зыухыгъэхэм Алахьталэм тафелъэIу, ямылажьэу, ямыхьакъэу бзэджашIэхэм якIодылIагъэхэу зэрэщытхэм къыхэкIэу, ахърэт мафэм джэнэтымкIэ ыгъэгушIощтхэм ащыщ ышIынхэу.

Зы цIыф хые зыукIырэм дунаим тет цIыфыр зэкIэ ыукIыгъэм фэдэу ахърэт мафэм Алахьталэм ыгъэпщынэнэу КъурIаным къыщеIошъ, непэ мыхъо-мышIэхэр зезыхьэу, цIыфхэм къин къафэзыхьэу, а зэпстэур дин IофкIэ зылъытэу, IофышIу зэрафэу аIоээ, лъэпкъэр зэпэзгъэуцужьыхэрэм тыкъядджэ къэуцунхэу. Гуегъу, гууз зиIэ пстэуми тызэдежъугъэIэжь, мыхъун зышIэхэрэм, цIыфыпсэр зыгъэгъухэрэм тIэ зэкIэдзагъэу тапэжъугъэуцужь.

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу ЕМЫЖ Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкIышхо ащыхъоу фэтхьаусыхэх УФ-м и МЧС Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэIорышIэпIэ шъхьаIэ ипащэу Гъунэжьыкъо Мурат Нурбый ыкъом ятэ дунаим зэрехыжьыгъэм фэшI.

Искусствэр — тибайныгъ

«Дышъэ микрофон-2009»-р къыфагъэшъошагъ

Кавказым итворчествэкIэ общественнэ Академием идунэе артийскэ Комитет игупчапIэр къалэу Налщык. Ар илъэсым къыкIоцI искусствэм иIофыгъохэр зэрэкIохэу, ахэмкIэ Iофхэр гъэцэкIагъэ зэрэхъухэрэм лъэплъэ, артистхэм яэчый къызэрэзэIуахэу къызэрагъэшъыпкъэрэм ынаIэ атырегъэты. Анахь чанхэу гъэхъагъэ зиIэхэр къыхегъэщых.

БэмышIэу мы академием иилъэс кIэух зэфэхьысыжьхэмкIэ Налщык мэфэкI щыIагъ. Ащ Темыр Кавказым хэхьэрэ республикэхэу — Ингушетием, Чэчэным, Къыблэ ыкIи Темыр Осетием, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Урысыем и Къыблэ шъолъыркIэ — Краснодар ыкIи Ставрополь крайхэм, Адыгеим къарыкIыгъэхэр хэлэжьагъэх.

Кавказым иапшъэрэ музыкальнэ наградэу **«Дышъэ микрофон-2009»-рэ** зыфиIорэр Адыгеим икIыгъэу, искусствэр зикIасэу, орэдыр зищыIэныгъэу Шъхьабэцэ Сыхьатбый Мэзанэ ыкъом къыщыфагъэшъошагъ.

Тхьэм къыритыгъэ мэкъэ къабзэмрэ орэдкъэIокIэ шэпхъэ инымрэ зэригъэгъусагъэхэу Шъхьабацэм илъэсыбэм Iоф ешIэ, и Адыгей арегъашIэ, ыцIэ еIэты, лъэпкъ искусствэм хегъахъо. ЫгъотыгъэкIэ IэпэIэсэныгъэм ишыхьатых шIухьафтын зэфэшъхьафхэу иIэхэр — Щытхъу тхылъхэр, дипломхэр, тамыгъэ ыкIи хэушъхьафыкIыгъэ медалыр.

Джыри мы мафэхэм ащ зы къахэхъуагъ — «Дышъэ микрофон-2009»-р.

Къэбар гушIуагъор къыIуатэу, искусствэхэмкIэ республикэ колледжым идиректорэу Цундышх Нуриет ыцIэкIэ рэзэныгъэ тхылъэу къарагъэхьыгъэм къыщеIо: «Шъхьабэцэ Сыхьатбый Мэзанэ ыкъом искусствэмкIэ лъэгапIэу ыштагъэмкIэ Дэхагъэмрэ ШIугъэмрэ егъэпытэх».

АР-м, лъэпкъым ядахэ языгъаIоу, къыткIэхъухьэрэ лIэужхэр гъогу нэф тещэгъэнхэм ишъыпкъэу Iоф дэзышIэрэ Шъхьабэцэ Сыхьатбый къыратыгъэ наградэмкIэ тыфэгушIо, тапэкIи иорэд гушIогъуабэ къыфихьынэу фэтэIо.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтым итыр: **«Дышъэ микрофон-2009»-р къызэратыгъэу Шъхьабэцэ Сыхьатбый.**

Тезыхыгъэр Iэшъынэ Аслъан.

Сыбзэ — сыпсэ, сидунай

БлэкIыгъэ тхьамафэм къалэм иеджапIэхэм адыгабзэм и Мафэ ащагъэмэфэкIыгъ. Лъэпкъыбзэм и Мафэ ихэгъэунэфыкIынкIэ Iофтхьабзэхэр нахь дэгъоу зыщызэхащагъэхэм ащыщ ублэпIэ еджапIэр.

Тикъалэ интернациональнэу щыт, ащ цIыф лъэпкъ зэфэшъхьафыбэм къахэкIыгъэхэр щэпсэух, щеджэх, щэлажьэх. А пстэуми язэхэщакIо хъурэр урысыбзэр арыми, ежьхэм абзэхэри къэгъэнэжьыгъэнхэм пылъхэми, нэмыкI лъэпкъхэми акIырэплъых, шIоу, дэхагъэу ахэлъым щысэ атырахы.

КIэлэеджакIохэм ащыщыбэм адыгабзэр зэрагъашIэ, сыда пIомэ урысыбзэм фэдэу адыгабзэри Адыгэ Республикэм къэралыгъуабзэу щыщыт. Бзэ лые хъурэп, бзабэ пшIэныр федэшху, бзэм цIыфхэр зэпэблагъэ ешIых.

«Сыбзэ — сыпсэ, сидунай» зыфиIорэ акцием лъэпкъ зэфэшъхьафхэм якIэлэцIыкIухэр адыгабзэкIэ къыщыгущыIагъэх.

Къалэм дэт предприятиехэми IофшIапIэхэми адыгабзэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэр ащыкIуагъэх. УблэпIэ еджапIэм ипащэу М.З. Чэтыжъым къыIотагъ акциеу зэхащагъэм шIогъэшхо зэриIэр, кIэлэегъаджэхэми кIэлэеджакIохэми гуетыныгъэ ащ зэрэфыряIагъэр.

НАТIЭКЪО Аминэт.
Адыгэкъал.

Зэлъ, пшъашъэхэр!

Адыгэкъалэ джырэблагъэ конкурс-зэнэкъокъоу «Адыгэ пшъашъ» зыфиIорэр щыIагъ. Ар зэхэзыщагъэхэм пшъэрылъ шъхьаIэу зыфагъэуцужьыгъагъэр адыгэ бзылъфыгъэм шэн-зекIокIэ дахэу хэлъыгъэхэр къэгъэнэжьыгъэнхэр, типшъашъэхэр адыгэ бзылъфыгъэм гъэпсыкIэ дахэу хэлъыгъэхэм, шъхьалъытэжьэу зэрэщытыгъэм кIырыплъыхэу псэунхэр, дэхагъэр, Iушыгъэр, къэбзагъэр яхъопсапIэу, ашIолъапIэу къэтэджынхэр ары.

Адыгэ бзылъфыгъэм ищытхъу дунаим щаIозэ къырыкIуагъ, усакIохэм тибзылъфыгъэ идэхагъэ, ишIыкIэшIуагъэ ыумэхъыхэу усэхэу, орэдхэу бэ фатхыгъэр, ар зыщагъэгъупшэ хъущтэп непэрэ пшъашъэхэм, унагъо зышIэщтхэм, сабыйхэр къызыпыфэщтхэм. Ным шIоу хэлъ пстэур ыпхъу зэрэхилъхьаным дэгумэкIызэ мэпсэу.

Конкурсэу тыкъызытегущыIэрэр Адыгэкъалэрэ къуаджэу Хьалъэкъуаерэ зыдэщыIагъэр, ащ я 9 — 10-рэ классхэм ащеджэрэ пшъашъэхэр хэлэжьагъэх. Зэнэкъокъур номинациитфэу зэхэтыгъ. «Визитная карточка» зыфиIорэм къыдилъытэщтыгъэ ежь илIакъо афэгъэхьыгъэхэр, шIогъэшIэгъоныр, дэзыхьыхырэ, шIу ылъэгъурэ Iофхэр къыIотэнхэр; «Рукоделие» зыфиIорэ номинацием пшъашъэ пэпчъ лъэпкъ тхыпхъэхэм ягъэхьазырынкIэ иIэпэIэсэныгъэ къыщигъэлъэгъуагъ. Шхыныгъохэм яупщэрыхьынкIи зэнэкъокъугъэх.

Адыгэ бзылъфыгъэм, пшъашъэм зекIокIэ дахэу хэлъын фаехэр къыраIотыкIыгъэх. Адыгэ шэн-хабзэхэр, ахэр илIакъо, яунагъо зэрэщызэрахьэхэрэр къаIотагъ.

«Адыгэ пшъэшъэ анахь дэгъур» зыфиIорэ щытхъуцIэм икъыдэхын сыхьатитIо фэбэнагъэх, ящэнэрэ еджапIэм щеджэрэ Нэхэе Заридэ номинациитIумкIэ пэрытыныгъэр ыубытыгъ. Джащ фэдэу конкурсым щысэшIу къыщызыгъэлъэгъогъэ пшъашъэхэм дипломхэмрэ нэпэеплъ шIухьафтынхэмрэ афагъэшъошагъэх.

КУШЪУ Аслъан.

Псауныгъ

Нахь макIэ хъугъэ

«Мы лъэхъаным тыкъызыфэкIогъэ пчъагъэхэр 2015-рэ илъэсым нэс къыддэхъунхэу ары тызэрэгугъэщтыгъэр — жъэгъэузыр къызэузыхэрэм япчъагъэ проценти 2,9-кIэ ыкIи а узым илIыкIыхэрэр проценти 7,8-кIэ нахь макIэ хъугъэх» — къыщиIуагъ УФ-м и Правительствэ и Президиум изэхэсыгъо министрэу Татьяна Голиковам.

Министрэм къызэрэкIигъэтхъыгъэмкIэ, 2009-рэ илъэсым профилактическэ IофшIэным нахь зызэрэрагъэушъомбгъугъэм ар къыкIэкIуагъ. 2009-рэ илъэсым ыкIэхэм диспансер учетхэм мы узыр зиIэ нэбгырэ мин 262,7-рэ ахэтыгъ. Ар 2008-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, проценти 7,8-кIэ нахь макI.

«Илъэс заулэкIэ узэкIэIэбэжьымэ, жъэгъэузыр къызэузэу агъэунэфыхэрэм япчъагъэ хахъоу ригъэжьэгъагъ, ащ ыпкъ къикIыкIэ мафэ къэс нэбгыри 100 фэдиз дунаим ехыжьыщтыгъ», — къыIуагъ Татьяна Голиковам. Джащ фэдэу министрэм къыхигъэщыгъ уголовнэ пшъэдэкIыжь зэрагъэхьыхэрэр зыщаIыгъхэ учреждениехэм адэсхэу жъэгъэузыр къызэузыхэрэм япчъагъи 2009-рэ илъэсым зэрэхэмыхъуагъэр.

Мы зэпахырэ уз щынагъом пэуцужьыгъэным къэралыгъом мэхьанэу ритырэр къеушыхьаты ащ епхыгъэ Iофтхьабзэхэм язэшIохын пэIуагъэхьаным пае федеральнэ бюджетым къыхагъэкIырэ сомэ миллиарди 4 2010-рэ илъэсым регионхэм зэрафатIупщыщтыр.

(Тикорр.).

Янэрэ ыпхъурэ «зэдеIэжьхэзэ»

Урысыем и ФСКН Краснодар краимкIэ игъэIорышIапIэ Адыгэ Республикэмкiэ и Къутамэ иследовательхэм зэхафыгъэ уголовнэ Iофэу наркотик зыхэлъ веществор янэрэ ыпхъурэ хэбзэнчъэу зэращэщтыгъэр къэзызыушыхьатырэр Мыекъопэ къэлэ судым бэмышIэу агъэхьыгъ. А уголовнэ Iофым къызэрэщиIорэмкIэ, мы нэбгыритIум зэгъусэхэу гъогогъу 17 наркотикхэр ащагъэу агъэунэфыгъ, гъогогъу 13-м ахэр ахэтыгъэх бзэджэшIэ купхэм.

Мыекъуапэ щыпсэурэ Ш-м федэ къыхигъэкIыным фэшI наркотик зыхэлъ веществохэр Москва къырищыхэмэ, Мыекъуапэ щищэхэу ыублагъ. Iофэу зыпыхьагъэм ахъщэ къызэрэхэкIырэр зелъэгъум, ащ нахь зыригъэушъомбгъуным пае ыпхъуи къыхигъэлэжьэнэу, къыздыригъэIэнэу рихъухьагъ. Бэджэндэу аштэгъэ фэтэрым нымрэ пхъумрэ Iушъхьэ уарзэмрэ («маковая соломка» зыфаIорэр) IушъхьакIэмрэ зэхагъэкIухьэхэзэ, ащэным щыфагъэхьазырыщтыгъ.

Наркополицейскэхэр мыхэм мэзиплIым къыкIоцI алъыплъагъэх МВД-м иIофышIэхэр ягъусэхэу ыкIи «ябизнес» фэгъэхьыгъэ материал икъун аугъоигъ. ИкIыгъэ илъэсым игъэтхэпэ мазэ нымрэ пхъумрэ «товарыр» республикэм къыращэзэ аубытыгъэх. Фэтэрэу зыщыпсэущтыгъэхэр, бэджэндэу аштэгъагъэр, яIахьыл благъэхэм яехэр къызалъыхъухэм, наркотик зыхэлъ веществоу ащэнэу агъэхьазырыгъахэу килограмми 3-рэ грамм 904-рэ къарахыгъ. Джы уголовнэ Iофыр зэхафы, мыщ фэдэ бзэджэшIагъэ зезыхьэрэм илъэс 20 тыралъхьанэу ары законым къызэриIорэр.

Урысыем и ФСКН Краснодар краимкIэ игъэIорышIапIэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу

ЛъэсрыкIохэми ялажьэу къыхэкIы

Гъэтхапэм и 22-м къыщегъэжьагъэу и 28-м нэс республикэм игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 6 къатехъухьагъэу гъогу-патруль къулыкъум ыгъэунэфыгъ. Нэбгыри 6-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ, лъэсрыкIохэр хъугъэ-шIэгъи 3 хэфагъэх.

Гъэтхапэм и 22-м поселкэу Инэм иурамэу Перовым ыцIэ зыхьырэм тет автомобилыр къызэкIакIозэ, лъэсрыкIор риутыгъ. Шъобжхэр ащ тещагъэхэ хъугъэ.

Гъэтхапэм и 24-м, пчыхьэм Иркутскэ-Пинскэ дивизием иурам къырычъэщтыгъэ машинэу ВАЗ-м зыныбжь имыкъугъэ кIэлэцIыкIур риутыгъ. Мы хъугъэ-шIагъэмкIэ лажьэ зиIэу агъэунэфыгъэр лъэсрыкIор ары.

Гъэтхапэм и 25-м, чэщым автомобиль гъогоу Шытхьал — Джаджэ — Зэкъошныгъ зыфиIорэм амыгъэунэфыгъэ водителыр (зэрегуцафэхэрэмкIэ, машинэу зэрысыгъэр ВАЗ-2110-рэ е ВАЗ-2112-рэ) ыпэкIэ къачъэщтыгъэ скутерым еутэкIыгъ. Авариер къызыщыхъугъэ чIыпIэр ащ къыбгыни, зигъэбылъыжьыгъ.

Гъэтхапэм и 27 — 28-м къакIоцI Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 2 къатехъухьагъ, нэбгыритIумэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. АвариитIури Красногвардейскэ районыр ары къызыщыхъугъэхэр.

Гъатхэр къызыщихьагъэм къыщегъэжьагъэу тигъогухэм атет мотоциклэхэм ыкIи кушъхьэфачъэхэм япчъагъэ хэпшIыкIэу нахьыбэ хъугъэ. Ащ пае мыщ фэдэ транспорт зыгъэфедэхэрэм, автомобильхэм акIэрыс водительхэм, лъэсрыкIохэм сакъыныгъэ къызыхагъэфэнэу, гъогурыкIоным ишапхъэхэр амыукъонхэу гъогу-патруль къулыкъум иIофышIэхэр къяджэх. Илъэс 14-м нэмысыгъэ кIэлэцIыкIур кушъхьэфачъэм тесэу автомобиль гъогум къытехьан зэрэфимытыр ны-тыхэм зыщагъэгъупшэ хъущтэп.

ТЭЗЭ Сурэт.
АР-м и МВД и ГИБДД иинспектор.

НАРОДНЭ ПИСАТЕЛЭУ ЦУЕКЪО ЮНЫС ИЛЪЭС 70-рэ ЗЭРЭХЪУРЭМ ИПЭГЪОКI

ЦУЕКЪО Юныс

КЪАДЫРБЭЧ ИБЭЩШIЫГЪ

Тарихъ романым щыщ пычыгъохэр

* * *

Арэу щыт нахь мышIэми, сыраз, шыкур сэшIы. Арышъ, зиусхьан тхылъеджэр, — лъапэкIэ бдзырэр, цапэкIэ къэпштэжьынэу зэрэхъурэри зыщыдгъэгъупшэнэу амал зимыI, — непэ фэдэ лъэхъаным, джыдэдэIурашъэм тикIалэ, урысыдзэм иполковникэу Хъан Гирей, орырэ сэрырэ тыфэгъэхъохъу. Зыпари фэIуагъэп мощ фэдизэу зэмыблэжьыгъэу, хьау, зышъхьэмысыжьыгъэзэ, гъэпцIагъэкIэ мощ фэдизэу нэкъэ-пакъэкIэ къадзыгъэ хъымыщэй кIэлэжъым фэшъуашэр фатшIэми, хьау, тефэрэр фэтэIокIи. Хьани изакъоп ар — Урысыем мо зэкIигъэстыгъэ зэуапIэхэм, Тхьэ щэхъу ымышIэу, зылъ шъхьамысыжьыгъэ лIышIу пстэуми, къиныбэ зыщэчыгъэу, бэлахьыр зыпшъэ дэкIыгъэхэми ары. Нэджагъо щыухъумэх — шыкурышху боу! Ежьмэ къатенагъэп, бгъэмысэнхэр лыягъ, ахапхъорэм Iахь къахэхы зэраIоу — лъэпкъым пае бгъуитIумкIи гугъагъэх, яIоф къадэхъунэуи боу къырадзагъэ гущ, ей! ЗэгурыIо насыпми, Тхьэ сIон, кIэмыхъопсыгъэхэмэ, хьакъ зимыIэ лъым КъушъхьэКъопцIэжъмэ ащычэрэ псыхъожъхэри ащ нахьыбэрэ римыгъэIэжьынхэуи ары. Ау...

ШыкIэм лъыбэнэжьыгъэм фэдэу тыкъэнагъ. Тшъхьэ темылъ тикъонтхъэу, ым?! Кавказыжь! Хьау, тыкъэнагъэгоп джыри. Тыкъэнэпэна?!

Гукъаор мыжъуахъом ычIыпI — уфэмысакъымэ. Тилъэпкъэгъухэу зэкIэми тапэ темыр гъунэгъум ишэн гъэтIылъыгъэ зэзыгъэшIагъэу, хьау, къызыгурыIуагъэу, ицIыф гъэпсыкIэкIи зэхэзышIыкIыгъэхэри шъугъуанэкIэ тэмыгъэукIых, хьау, хьэм псашъо етэмыгъэгъащ! ШIуми-бзаджэми ахэр арых гъуазэ тфэхъугъэхэр нэфылъ зэкIэчыпэми, ый.

А-енасын, Хъан Гирей и «Запискэхэм...» джыри зэ тахэжъугъэплъэжьыгъэмэ, «Проект положения для управления горскими народами» цIыкIуцIыкIоу кIэтэжъугъэджыкIыжьыгъэмэ, хьашхым, тымытхьытхъэу, ей. Мыдрэ «Запискэри...» ары анахьэу, мыдрэр ары, лъэпэ мафэ зыдзынэу, IэшIэгъакIэу Нэкэлай Зиусхьаныкхом фызэхигъэуцуагъэм, ым, къабыл тфэхъуным. Пщыгъупшагъэп ныIа о, тхылъеджэ зэхэдзшIылэр, мы сатырмэ апэкIэ узэкIэIэбэжьмэ, мытапэкIэ, ащ иегъэжьапIэ ори унаIэ теозгъэдзэгъагъ сшIошI, силъапI. Мырэущтэу къыригъажьэщтгъэ, хьау, джы мы сэ къызыпысыдзэжьы сшIоигъор «лъэпкъхэу, нэмыкI хабзэ гори фэIорышIэнхэу зымыдэхэрэр, демократическэ егъэжьапIэм тетэу...» Хъан къызыфиIорэм дэжь, блэстIупщынэу амал иIэп зы сатыри. Пчъэблэичыжьыр, шъыпкъэ, къытфежьэгъагъ, ау силъэпкъ ныкъоилIыкI зэозапсэу хъуными ардэдэу ищынагъо къышъхьэрыкIагъэп. Арыба, бэрэIумафэр, модрэ хьазабышхори ыкIыIужьэу, зыкIэгуIагъэ гущэри.

ШIошъхъунэгъэ пытэм къыбгынэуи къыхэкIыгъэп, зэ нэмыIэми. СэIоба, гуIагъэ, тизымафэ илъэситIу мэфэкI хъу шIоигъокIэ, гуIагъэ.

«Апэрэ лъэпкъмэ язытет мыры:

1) Къэбэртаехэр купитф зэдэпсэухэу зэхэсых, къыблэ ыкIи къыблэ-къокIыпIэ лъэныкъохэмкIэ гъэзэгъэ псыхъошхопсыхъожьыемэ, Малкърэ Тэрчырэ, ахэлъэдэжьхэрэм, къяшIэкIыгъэ нэпкъхэм, чIыгухэм, ащэпсэух. Мыхэр Черкес хьэлкъым щыщых, щыкIэгъэнчъэу щымытхэ нахь мышIэми, адрэ лъэпкъхэм ялъытыгъэмэ, Кавказым ИIэшъхьэтетхэм мыхэр аIэ илъых, уезэгъыни фэдэу яIофхэри зэрагъэзэкIох. Уезэгъын фэдэу зыкIасIорэри къэсаIусых; лъэпкъ лъэш дэдэх, нэмыкIмэ ялъытыгъэмэ мыхэр нахь къытфэшъыпкъэх, анахьэу ежьмэ япщхэм азыфагу къитэджэрэ зэмызэгъыныгъэхэм тэ къызэрэтфыщытхэр къамыгъэушIоркъхэ хъумэ ары, ау, къэIогъэн фае арэу уащыгугъынэу зэрэмыпытэр. Ягъунэгъу Абдзахэхэр, анахьэу Бэслъыныйхэр, къэзэрэгъэбырсырхэмэ мыхэм ащыщхэр агоуцонхэкIи тIуи еIэщтхэп, бгъуитIумкIи сыдигъокIи ахэм анаIэ зэтетыжь. ЦIыфэу яIэр мини 6-м хьазырэу нэсы.

5) Хьатикъуаехэр Шъхьэгощэ, Пщыщэ ыкIи Лэбэ, ПшышIэу ащашIэхэрэр зэпыогъэукIэ пытэгъэ дэдэп, ау зыхъукIэ, ар узэзэгъын Iофэу щытэп: арэу щыт нахь мышIэми, мы лъэпкъхэр адрэхэм анахьи анахь лъэшых, пIопэн хъумэ етIани мамырхэу, агу къытфэшIу пIонэуи щытых, Черкес хьэлкъым щыщ лъэпкъхэу, демократическэ е народнэ зещэкIэ шIыкIэм тетэу псэухэу, мыщ къыкIэлъыкIоу зигугъу къэсшIыщтхэр.

А лъэпкъхэр мырых:

1. Абдзахэхэр Псыфэ, Лэбэшхо ыкIи Лэбэ цIыкIу, Шъхьэгуащэ, Пщыщэ, Псэкъупсэ ыкIи нэмыкIрэ псыхъохэри къызыщежьэхэрэ къушъхьэхэм Iон: цIыфэу ащ исхэр IорышIэ дэдэхэу къыпфэхъунхэу захэшIоуубытапэкIэ, джы мы рэхьатныгъэу илъыр укъуагъэу хъункIэ енэгуягъо, зыпари ригъэIощтэп. Зэгорэм зэрэзэзгъэшIэгъагъэхэр IэубытыпIэ сшIыхэзэ, нэбгырэ мин 25-рэ ащ зэрэщыпсэурэр къэсIон слъэкIыщт.

2) Бэслъыныйхэр Пшызэ кIыбкIэ гъэзагъэх, Лабэ, Фэдз ыкIи мыхэм ахэлъэдэжьырэ псыхъо цIыкIумэ аIушъохэм аIусых. Мыхэр адрэ лъэпкъхэм анахьыбэх, пщыхэм ыкIи ахэм аIэ илъ оркъхэм агъэIорышIэх, агукIэ къытфэшIухэп, къызэгъэшIущтых пIони уапыхьанкIэ джырэкIэ цыхьэшIэгъушхохэп. Ар зыпкъ кэикIырэри къэшIэгъуаеп: апэрэмкIэ, ащ ичылэхэр тэ Тигъунапкъэмэ апэчыжьэ дэдэх; ятIонэрэмкIэ, анахь тызылъэгъу мыхъурэ Абдзэхэ лъэпкъ лъэшым игъунэгъоу щысых; ящэнэрэмкIэ, сыдигъокIи а чылэхэм абрэджэу къыхэхьажьыгъэхэр бэрэ ащэIэх, цIыфхэр зэщахъохэу, агъэбыжъутэхэу. ЗэкIэмкIи нэбгырэ мини 7-м нэсэу щэпсэукIэ енэгуягъо. Бэслъыныйхэм ыкIи ахэмэ ягъунэгъоу щыс лъэпкъхэм Пшызэ къызэпырыкIыжьыгъэ къэбэртаехэр хэхэкIэ къякIужьыгъэхэу адэпсэух, мытапэкIэ агъэкощхэу зыщэт лъэхъаным, япчъагъэ мин 12 фэдиз хьазыр мэхъу.

3) Мэхъошхэр Фэрзэ, Псыф ыкIи КIыл псыхъо IушъохэмаIусых. Лъэпкъ ин шIагъоп шъхьаем, мыщ ыпэкIэ къызфэсIуагъэмэ афэдэу мыхэми агу къытфэшIу шIагъоп, нахьыбэмкIэ ягъунэгъухэм — Бэслъыныйхэм ыкIи Абдзахэхэм зэрадырагъэштэн закъом къыхэкIэу, джэгъогъуныгъэ ахэлъэу тигъунапкъэмэ сыдигъокIи къафырепльэкIы; Бэслъыныйхэм афэдэу мыхэри бгъэбыяунхэм упыхьаныр цыхьэшIэгъуджэу щыт. Нэбгырэ мини 2 фэдиз хъун-мыхъун.

4) КIэмгуехэр Лабэ ыкIи Шъхьэгощэ псыхъо Iушъомэ зэ псыхъохэм акIэрысых. Мыщ ыпэрэхэм афэдэу лъэш шIагъохэп, ау адрэмэ нахь атекIыIох, КIэмгуемэ яхьщырых, нахь къытпэблагъэх. Лъэпкъышхоп, нэбгырэ мини 3 фэдиз хъунэу къысшIошIы.

6) Чэчэнаехэр нахьыбэмкIэ Пшызэ хэлъэдэжьырэ псыхъо Iушъомэ ащэпсэух, Шъхьэгуащэрэ Псэкъупсэрэ азыфагу исых, Чэнэморэ Къэзэкъмэ япэчIынатIэхэу. Къэбэртаемэ ауждкIэ къэкIымэ лъэпкъышхох, КIэмгуемэ афэдэхэу мыхэми янахьыбэр къыдгогэу ары, азыныкъуи Абдзахэмэ агурэIо, ау, пIопэн хъумэ, ахэм япщхэмрэ оркъхэмрэ анэIу зыфэгъэзагъэр тэры, къытфэхьалэлых, макIэх нахь мышIэми. Ары шъхьаем, цIыфэу аIэ илъхэр, Хьасан Пашэм уIэшыгъэ купышхор зызэхищэгъагъэм къынэужь, гупсэфыжьыгъэхэп, зыгу къытфэмышIу Абдзахэхэмрэ Шапсыгъэхэмрэ альэныкъокIэ нахь загъазэ, зэIахьылэгъухэу ушъхьагъу ашIызэ. Ауми гушIугъэ къытфырямыIэуи къыхэщэу бзэджагъэкIи къыддзэкIохэрэп. Нэбгырэ мини 7-м япчъагъэ нэсынэу енэгуягъо.

7) Хъымыщэйхэр, тыгъэкъохьапIэмкIэ нахь идзагъэхэу, Чэнэморэ Къэзэкъыдзэм игъунапкъэ пэчIынатIэх. ЦIыф къызэрыкIоу исмэ мытапэрэхэм къятIолIэгъэ дэдэр къяпIолIэн плъэкIыщт, ау пщы-оркъ лъэпкъ шъхьаIэхэр еIолIэпIэнчъэхэу агурэ ашъхьэрэкIэ къытфэгъэзагъэх, Урысыем зыгукIэ фэбзэджэ Абдзахэхэр, ягъунэгъу дэдэхэр, лъышIэжь азыфагу дэлъ пIонэу, алъэгъу зэрэмыхъухэрэр ащ ишыхьатышIу. Нэбгырэ мини 4-м нэс хьазырэу мэхъух.

Мы къэспчъыгъэ лъэпкъ пстэумэ, Къэбэртаехэр ахэпхыжьымэ, Шъо шъузэрэфаеу уеплъын хъумэ, Зиусхьан ЛъапI, джыдэдэм ахэр чIыпIэу зэрытхэр тэ типравительствэ ишIушIэныгъэмэ зыкIи япхыгъэп, арышъ, ахэр огъэIасэхэкIэ е тигъунапкъэхэм мыхъо-мыащэпсэух. КъэпIон хъумэ, чIыпIэу атыбтэмкIэ унэгъо мини 10 фэдиз мэхъух, а шъолъырым зэкIэми анахь чIыпIэ шъхьаIэр аубыты ыкIи сыдигъокIи тигъунапкъэмэ къафэбзаджэх, джыры ныIэмэ пый шIуцIабзэкIэ тальытэ.

2. Шапсыгъэхэр мыхэм апшъэкIэ нахь щыIэх. Мыхэм афэдэу зы Бгырыс лъэпкъ горэми тигъунапкъэмэ яягъэ къарагъэкIыгъэу зыпари ахэтэп, ябзэджагъэ зэхытагъэшIэ зэпыт, джыри тызэрагъэхьарамырэр гъуащэрэп. Мыхэм анахь лъэш лъэпкъым къыхэкIыщтэп, унэгъо мин 12 хьазырэу зыраушъомбгъуагъ.

3. Натхъокъуаджэхэр, Шапсыгъэмэ ятыгъэкъохьапIэкIэ гъэзагъэу, къушъхьэмэ ахэдзагъэхэу, хы ШIуцIэм инэпкъхэм анэсэу щысых, цIыфышъхьэ пчъагъэу зэрэхъухэрэмкIэ, унэгъо мини 8-м нэсэу пIощтми, ыпшъэкIэ къызфэсIогъитIумэ къакIарагъэчы, ау мыхэми мэхьанэшхо яI, хы ШIуцIэ Iушъор аубыты. Мытапэрэ уахътэм лъэпкъыр мамыр хьазырэу къытфыщытыгъ, ежь мамыр ыкIи чIыгулэжьын, мыдэ лэжьыгъэ къэгъэкIыным, былымхъуным ыкIи сатыушIыным ылъэныкъокIи Iофхэм зэрапылъым, зэрафэщагъэм къахэкIэу. Мыхэр зэкIэ нахьыпэм Тыркуер зэряIэпыщэгъугъэм икIэнъжьых, зэхахьэзэу-зэхэкIыхэу зыщытыгъэ лъэхъаным къафыщинагъ. Керч сатыушIыпIэу ащыгъум щызэхэщэгъагъэмэ яшIуагъэ къямыкIыгъэуи пIон плъэкIыщтэп. Джы мы лъэхъаным сыкъызтегущыIэрэ лъэпкъыми ыгу къытфэшIоп, ыкIи, модрэ Шапсыгъэмэ афэдэу, тегъэпыи джыри.

КIэкIэу сыкъызтегущыIэгъэ пстэумэ къызэрагъэлъагъорэмкIэ, апэрэхэм, пщыхэм ыкIи ахэм аIэ илъ оркъхэмрэ агъэIорышIэхэрэмрэ, Iэпыщэгъу адэпшIынхэ нахь игъу, гъэхьагъэхэри нахь пшIынхэ плъэкIыщт, аужьыхэрэр цэуIупIэ пшIынхэм нахьи, лъэпкъхэу демократическэ е народнэ зещэкIэ шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэхэр ары зыфасIохэрэр. Джары зытесшIыхьагъэр, ЛъапIэу Император Зиусхьаным ыдэжь лIыкIохэр къыфезгъэблэгъэнхэу, СильапIэу Синэф, унашъоу къысфэпшIыгъэр згъэцэкIэным фэшI, джаущтэу сшIымэ сшIоигъоу сэри къызыкIэсIуагъэр.

Зиусхьаным ишIоигъоныгъэ тегъэпсыхьагъэу, а Iофыр зэшIозыхьэу зыфагъэзэщтыр ышIэнхэу игъоу, СильапIэу Синэф, Инструкцием о къыщипIотыкIыхэрэмкIэ апэрапшIэ Къэбэртэе лъэпкъым зыфэбгъэзэныр нахь тэрэз, пщы шъхьаIэхэр, оркъ лъэрыхьэхэр ыкIи цIыфхэр Нальчик щызэIубгъэкIэнхэр нахь игъу, зыбгъэкIэнхэшъ, шъо яшъуIо шъушIоигъом щыжъугъэгъозэнхэшъ, лIыкIохэр ащ къыщыхэшъухыщтых. Мыщ дэжьым анахьэу мэхьанэ зиIэр лъытэныгъэ зыфашIырэ, зигущыIэ уасэ фашIырэ цIыфхэр, къэбэртаемэ ягъунэгъу цIыф лъэпкъхэми нахь алъытэхэрэр къагъэлъэгъонхэр ары. Тэ тичIыпIэ нэчальствэ ифэмэ-бжьымэ зэкIэ Къэбэртэе лъэпкъым тырихьэу гъэпсыгъ, арышъ, мыщ зыпари Iэпэо-лъэпао къыщыпфэхъущтэп, лIыкIоу хадзыхэрэр, гуапэр яеу, къекIолIэщтых, ащ фэдэ егъэжьэпIэшIум тапэкIэ зэшIохыгъэн фэе пстэури къыгъэпсынкIэщт. Къэбэртаехэр зэкIэ чIыпIэ нэчальствэм ифэмэ-бжьымэ зэрэчIэтхэр сэ къэсIуагъ, ау ащ къикIырэп типравительствэ ихабзэ шъыпкъагъэ къыфыряIэу чIэтхэу, арэущтэу щытыгъэмэ лIыкIохэр ищыкIэгъэжьыгъэхэп. Ары пакIо, сэ сызэрепльырэмкIэ, Къэбэртае хэбзэ пытэ щыгъэпсыгъэн фае, лъэпкъ лъэшэу зэрэщытым къыхэкIэу, нэмыкIмэ щысэтехыпIэ афэхъущтых.

Къэбэртэе лIыкIохэм яIоф джаущтэу хэгъэкIыгъэ зыхъурэм, етIанэ адрэ лъэпкъиблэу зыцIэ къэсIуагъэмэ адэуублэщт. Мыхэм гъунапкъэм фэгъэзэгъэ нэчальствэр нахь апэблагъ, яфэмэ-бжьыми нахь атырехьэ, арышъ, агъэдэIонхэмкIи нахь Iэрыфэгъу афэхъущтых. МыщкIи Къэбэртае узэрэщызекIон фаеу къэсIуагъэм тетэу узекIощт, пщы шъхьаIэхэр, оркъ лъэрыхьэхэр... апэ зэIубгъэкIэщтых, зы лъэпкъым иIоф зыхэбгъэкIырэм, къыкIэлъыкIорэм дэуублэщт, джаущтэузэ, аужыпкъэрэм ущыкIэкIыжьыщт. Зэзэгъныгъэ зыдэпшIыгъэхэ лъэпкъым щыщхэу зэлъашIэрэ цIыфхэр, Iофыр нахь зэпыфэным фэшI, къыкIэлъыкIохэрэм адэжь бгъакIохэзэ пшIымэ гъэхьагъэ уиIэщт, а лIыкIомэ Iофыр зытетыр цIыфмэ нахь агурагъэIони альэкIын.

Къэбэртаехэм ялIыкIохэр агъэнэфэнхэм зэрэфэхьазырхэмрэ гъунапкъэм фэгъэзэгъэ нэчальствэм туземцэмэ язэхэшIыкI Iоф зэрэдишIэрэмрэ бэкIэ ялъытыгъэщт гъэхьагъэу тшIыщтри, нэмыкIрэ лъэпкъэу Черкес хьэлкъым хахьэхэрэми, пщыхэмрэ ахэм аIэ илъ оркъхэмрэ агъэIорышIэхэрэ цIыфхэм афэгъэхьыгъэми ары.

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Идышъэ макъэ гухэр зэлъештэх

ШІушІагъэу цІыфым иІэр зыщызэфахьысыжьырэ мафэм фэбагъэ зыхэлъ гущыІэу зэхэпхыщтыр макІэп. Къызэрэщытхъухэрэм уседэІукІэ, медаль е орден ратын фаеу, щытхъуцІи фаусыныр тефэу плъытэщт. Искусствэм къыуитырэ амалхэм зэу ащыщ зэгъэпшэнхэр пшІынхэр.
Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу, Абхъазым изаслуженнэ артисткэу, дунэе шІухьафтынэу Къандур Мухьэдин ыцІэкІэ агъэнэфагъэр къызыфагъэшъошагъэ Нэхэе Тэмарэ иконцерт АР-м и Къэралыгъо филармоние зэрэщыкІуагъэм тигъэшІыгъэ гупшысэхэр мыщ къыкІэлъэкІох.

Пчыхьэзэхахьэр Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Сихъу Станислав зэрищагъ. Ащ изэфэхьысыжьхэм къащыхигъэщыгъ Нэхэе Тэмарэ псым ычІэгъ хъугъэ къуаджэу Едэпсыкъуае къызэрэщыхъугъэр, янэ-ятэхэр Адыгэкъалэ зэрэщыпсэухэрэр, культурэмрэ искусствэмрэкІэ апшъэрэ еджапІэр Краснодар къызэрэщиухыгъэр, художественнэ самодеятельностым щыригъажьи, дунаим цІэрыІо щыхъугъэ орэдыІо-къэшъокІо ансамблэу «Ислъамыер» ылъэ теуцоным, иапэрэ программэ щыІэныгъэм щыпхырищыным иІахьышІу зэрахишІыхьагъэр.

Москва, Карелием, Абхъазым, США-м, Израиль, Тыркуем, Украинэм, Болгарием, Къыблэ шъолъырым, нэмыкІхэми Нэхэе Тэмарэ ымакъэ ащыжъынчыгъ. Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкІэ иинститут икІэлэегъадж, доцент. Ригъэджэрэ студентхэр хэгъэгу ыкІи дунэе фестивальхэм ахэлажьэх, щытхъуцІэхэр къащыдахы.

Шуфэс гущыІэхэр

АР-м культурэмкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Анфиса Васильевар ти Президентэу ТхьакІущынэ Аслъан ыцІэкІэ Нэхэе Тэмарэ къыфэгушІуагъ, искусствэм хьалэлэу зэрэфэлажьэрэм фэшІ итворчествэ осэ ин къыфишІыгъ. Лъэпкъ искусствэр пропагандэ зэришІырэм фэшІ лъэшэу къызэрэфэразэр Президентым ишІуфэс гущыІэ къыщыхигъэщыгъ.

Анфиса Васильевар АР-м культурэмкІэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый ыцІэкІи Нэхэе Тэмарэ къыфэгушІуагъ, шІухьафтын къыфишІыгъ. Адыгэ Республикэм и Парламент и Комитет итхьаматэу УдыкІэко Юрэ хабзэм икъулыкъушІэу зэрэщытым дакІоу, Адыгэкъалэ кІэлэегъаджэу Іоф щишІэ зэхъум Нэхэе Тэмарэ зэрэригъэджагъэри игу къыгъэкІыжьызэ, искусствэм цІэрыІо щыхъугъэ артисткэм ыпашъхьэ къиханыр лъэпкъ шІэжьым къызэрэпкъырыкІыгъэр, уикъуаджэ е уикъалэ щапІугъэ цІыфыр бгъэлъэпІэн плъэкІыным имэхьанэ хигъэунэфыкІыгъ.

УдыкІэко Юрэ къызэрэгущыІэрэм седэІузэ, ригъэджагъэр артисткэ цІэрыІо зэрэхъугъэм зэрэрыгушхорэр гущыІэ зэгъэфагъэхэмкІэ икъоу къыІон ымылъэкІыгъэу слъытагъэ. ЗэрэгумэкІырэр депутатым къыхэщыщтыгъ. Парламентым и Щытхъу тхылъ Ю. УдыкІаком артисткэм зыретыжьым икІэрыкІэу фэгушІуагъ.

Мэкъамэхэр, орэдхэр...

Нэхэе Тэмарэ июбилей пчыхьэзэхахьэ къыщыфэгушІуагъэмэ ащыщ Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэ иапэрэ гуадзэу Аулъэ Юрэ. Ари мыгумэкІыщтыгъэу тІорэп. Ыгу илъыр усэхэмкІэ артисткэм риІо зэрэшІоигъуагъэми узэгупшысэн хэлъ. Искусствэр зикІасэмэ ар ахэтэлъытэ.

Адыгеим и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ игъусэу Нэхэе Тэмарэ адыгэ, урыс, италян орэдхэр къыІуагъэх. Дирижерэу, АР-м изаслуженнэ артистэу Григорий Михайловым оркестрэр зэригъэІорышІэрэ шІыкІэм тылъыплъэзэ, Нэхэе Тэмарэ идышъэ макъэ зэригъэжъынчырэми тигъэгушІуагъ. Пэсэрэ адыгэ орэдэу «Адыифыр» артистэу, ансамблэу къэзыІорэр макІэп. Нэхэе Тэмарэ ар къыдилъытэзэ, ымакъэ «Адыифым» къызэрэщигъэотыгъэр шІукІэ фэтэлъэгъу.

Ансамблэу «Русская удалыр», художественнэ пащэр Анатолий Шипитько, пчэгум къызыщэлъагъом, тиорэдыІо цІэрыІо ирепертуар къыхэхыгъэ мэкъамэхэр къызэрэригъэІощтхэр концертым зезыщэрэм къыІуагъ. Ансамблэу «Отрадэри» Т. Нэхаим игъусэу пчыхьэзэхахьэм хэлэжьагъ. «Синдикэм» лъэпкъ къашъохэр къышІыгъэх, пащэр АР-м изаслуженнэ артисткэу Едыдж Виктория.

Артистхэу Еутых Вячеслав, Нэчэс Анжеликэ, Кушъэкъо Симэ, ХьэкІэко Алый, ЛІыбзыу Аслъан, Барцо Руслъан, нэмыкІхэри Нэхэе Тэмарэ игъусэхэу орэдхэр къаІуагъэх, къыдежъыугъэх. Тэмарэ ышыпхъоу Фатимэ къыхидзэгъэ орэдэу артисткэм имэфэкІ мафэ фэгъэхьыгъэмкІэ пчыхьэзэхахьэр аухыгъ.

«Адыиф», «Пшъэшъэ удж», «СинэшІуцІэ дах», «Сыда узыфаер?», «ТызэхэкІыжьы», «Нарт орэдыр», быслъымэн диныр зылэжьырэмэ Къадыр чэщым къаІорэ орэдыр, «ШІулъэгъур къэджэ», нэмыкІхэри адыгабзэкІэ зэфэшъхьафхэр ыгъэфедэхэзэ, артисткэм ымакъэ зэригъэжъынчырэр зэхахьэм щытлъэгъугъ.

США-м, Иорданием, Израиль, Тыркуем, нэмыкІхэми ятаксихэм яводительхэм Тэмарэ иорэдхэр къырагъаІохэу зэп тилъэпкъэгъумэ зэрэзэхахыгъэр. Пчыхьэзэхахьэм Т. Нэхаим ригъэджэрэ студентхэм яорэдхэр щыІугъэх. Артисткэр непэрэ мафэм егупсэфыІэрэп, къэкІощт уахътэм дищтэу искусствэм фэлажьэ. Тэмарэ иконцертхэм джыри тяжэ. АР-м инароднэ артистэу Андзэрэкъо Чеслав пчыхьэзэхахьэм еплъыгъ. Т. Нэхаим фэгушІонэу пчэгум къызехьэм, Адыгеим идышъэ макъэхэр концертым щызэІукІагъэхэу бэмэ алъытагъ.

Опсэу, Тэмар! Тхьэм насыпышІуи, бэгъашІи уешІ. Уиорэдхэр мыкІосэрэ жъугъох. Искусствэр зикІасэхэр зылъыпщэхэзэ, шІумрэ дэхагъэмрэ лъэпкъ шІэжьым фэогъэлажьэх. Тхьаегъэпсэух уянэ-уятэхэу узышІугъэхэр!

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаІэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакцием зыдэщыІэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъыІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкІыжь ахы. КъатхэрэмрэГъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи зэлъытыгъэхэм аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6411
Индексхэр 52161 52162
Зак. 847

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00